

Heemkring BKW – Sint-Martens-Bodegem

Bodegem in vroegere tijden nr. 4 - 2016

De Neercamme, oudste brouwerij van Bodegem

Eeuwenlang bevond zich nabij het dorpsplein een brouwerij die in de oude geschriften wordt aangeduid als de *Camme te Beughem*. Om een onderscheid te kunnen maken met later opgerichte brouwerijen, kwam vanaf de 16e eeuw de benaming *Neercamme* of *Nedercamme* in voege. Mogelijk alludeert deze benaming ook op haar lage ligging aan de samenloop van de Zibbeek en de Zierbeek.

Camme is het Middelnederlandse woord voor een brouwerij. De uitbater van een dergelijke bedrijf, de brouwer of brieder, stond in zijn populaire activiteit veelal in nauw verband met het dorpsleven. Vaak ziet men dat de brouwer ook lid is van de schepenbank of zelfs burgemeester.

Volgens het Bodegemse cijnsboek was de brouwerij gevestigd *aen den gemeynen dries en de steene brugge*. Het betrokken perceel situeert zich ongeveer waar zich nu het restaurant 'Het Misverstand' bevindt. Het strekte zich destijds echter verder westwaarts uit tot aan de huidige Polderstraat, één der oudste straten van Bodegem die het imposante Hof te Honsem met de dorpskern verbond.

Volgens het kaartmateriaal van rond 1700 bevond de *camme* zich op het perceel nr. 60 van het veldenblok *Hoeve naest Beughem*, ook *Montoigne* of *Montonie* genoemd. Op het betrokken perceel staan een drietal huisjes afgebeeld. Het gebouwtje dat in de lichte bocht van de Zierbeek met een hoek aan de oever raakt en waar waarschijnlijk het

water werd geput (het zogenaamde *putsel*), stelt vermoedelijk de eigenlijke brouwerij voor. Rond die tijd had het grondstuk een oppervlakte van 90 roeden of ongeveer 28,1 are.

De Neercamme was gelegen op het perceel nr. 60 (kaart uit de atlas van het Brusselse Sint-Janshospitaal ca. 1712).

De Neercamme is ongetwijfeld de oudste Bodegemse brouwerij. We vinden ze voor het eerst vermeld wanneer een zekere Everaert de Neve een daarnevens gelegen hofstede bewoont. Van deze Everaert is bekend dat zijn nalatenschap op de 17e van de braakmaand (juni) 1453 werd verdeeld, zodat de camme bijgevolg al vóór 1453 moet zijn opgericht.

Het brouwen beperkte zich toen tot het bereiden van een gewoon biertje dat wellicht uitsluitend in enkele plaatselijke herbergen werd geserveerd. De licht-alcoholische drank bevatte heel wat calorieën en gold voor het gewone volk eeuwenlang als een aanvullend, soms zelfs noodzakelijk voedingsmiddel.

Bier heeft vanaf de Late Middeleeuwen zijn populariteit echter vooral te danken

aan het feit dat men ervaringsgewijs ontdekte dat de drank minder ziekten veroorzaakte dan het drinkwater dat rechtstreeks uit putten of waterlopen werd getrokken. Nadat er tot omstreeks 1400 werd gebrouwen met gruit (een kruidenmengsel op basis van rozemarijn en gage), bereikte men aanzienlijk smakelijkere resultaten met hop. De hop verbeterde tegelijk ook de houdbaarheid van het bier. Te Bodegem maakt men al melding van *hoppelochtingen* in het midden van de 16e eeuw.

Aan de samenloop van twee beken was de Neercamme overigens gunstig gelegen wat betreft de benodigde watertoevoer. Afgezien van de alcoholderivaten uit de graan-gewassen (zoals haver, tarwe of gerst), moutsuikers en hop, is water immers het hoofbestanddeel van bier.

partye.
St 60

CHEYNSBOECK S JIJV.

an van der stracten de camme te Berghem tusschen de goeden Jans de neve alias coeman in deen zyde, de molebeke in dander zyde, mitten eynde aen den gemeynen dries 8 cappuy. 9 st payem.

Reg. F 56 R 1586

Reg. F 87 V 1587.

ous van douwryne sone adolt heeft op den 25 meert 1587 gelincs portceert aen To^r Jan hys jael Onder

Reg. F 56 R 1586

filips van douwry heeft op den 12 november 1586 gelincs portceert aen Jan moernay sone willems een hofstat met camme ende cammegebeden ende mitten huyse ende coestracen oec opstaende gelegen

aen den gemeynen driesch aldaer comende met eender zyde de goeden willem coese die nu sijn gheles vaders melken oppersten eynde aen de hunderen jan schelkens comende met hure syde

comptman der stad van Brussel sone licas ende advocaet in den raede van brabant ende margareta gremer eene rente van 53 guldens elf stuypers een oert sjaers we-

Oorspronkelijk was de Neercamme in het bezit van de dorpsheeren. Jan van der Straeten, heer van Bodegem tussen 1476-1512, staat in het cijnsboek als eerste eigenaar van de brouwerij opgetekend. Gezien de camme al vóór 1453 actief was, mogen we aannemen dat het initiatief om de brouwerij op te richten bij een vorige dorpsheer berust, mogelijk dus Beatrix t'Serclaes (vrouwe van Bodegem tussen 1420-1448) of haar zoon Jan van Schoonhoven (heer van Bodegem tussen 1448-1454). Afgezien van het aanbrengen van een zekere expertise, ligt het niet voor de hand dat het brouwen door de dorpsheer zelf werd uitgeoefend, maar dat hij dit allicht aan zijn personeel heeft overgelaten. Wie tijdens de 15e eeuw deze brouwers zijn geweest, is spijtig genoeg niet overgeleverd.

De erfgenamen van Jan van der Straeten verkopen het grondstuk met de camme op 16 januari 1531 aan de volgende dorpsheer, Andries van Douvrin (1522-1543). In de volgende generatie gaat het goed over op diens zoon, Philips van Douvrin (1543-1567). Met laatstgenoemde doen de kasteelheren op 12 november 1556 definitief afstand van het Bodegemse brouwerswezen en laten zij het over aan personen die de bierproductie werkelijk zelf ter harte nemen. Dit leidt ons tot de oudst bekende Bodegemse brouwer: **Jan Moernaey**, zoon van Willem en gehuwd met **Jacomyne Jacobs**.

Bij de verkoop in 1556 werd de brouwerij als volgt omschreven:

een hofstat met camme ende camme-gerecken [het brouwerijgereedschap] ende metten huysse ende edificien daer opstaende gelegen aen den gemeynen driesch aldaer.

De transactie springt nochtans vooral in het oog met het hoge cijnsbedrag dat er voortaan zou worden geheven. Jaarlijks diende een *grontcijns van 8 cappuynen en 9 schellinghen* aan de dorpsheer te worden betaald. Omdat de gewone grondcijns slechts één denier per dagwand bedroeg (en hier dus 108 keer hoger ligt), bevat het cijnsgeld duidelijk ook een soort van licentievergoeding om de brouwerij te mogen uitbaten.

Tegelijk vernemen wij ook iets over een merkwaardige nevenactiviteit op de Neercamme. De eigenaar van dit perceel was namelijk verplicht om er "eeuwigdurend" ook een gemeenschappelijke dekstier en beer te onderhouden:

eenen gemeynen verre ende berre ten behoeve van den dorpe ende gemeynde van Bodeghem ten eeuwighen daeghe.

Ter financiering van de aankoop gaf Jan Moernaey in 1556 een hofstede in pand: *een hofstat metten huysse daer op ende boomgaerde daer aen liggende gelegen onder de prochie van Bodeghem comende metten eynde aen de straete teghens het kerckhoff, met eender zijde aen de goeden Tomas Speeckaert* [bedoeld is het perceel dat later het landgoed Storms wordt genoemd, het herenhuis gelegen recht tegenover de kerkingang] *ende metter andere zijde aen de goeden Jans de Custer* [dit is de locatie waar het latere gemeentehuis werd opgericht].

Langs deze weg komen we te weten dat Jan Moernaey tegelijk ook eigenaar was van het grondstuk waarop later het befaamde hofstedeken zou worden opgericht, dat thans in geheel Vlaanderen bekend staat als het "Huisje Mostinckx".

Op 2 september 1563 valt in de nalatenschap van Jan Moernaey de camme aan diens zoon **Jan Moernaey**, gehuwd met **Anna Pinnock**. Bij de erflating werd nogmaals herinnerd aan de verplichting om daar te onderhouden *eenen gemeynen verre ende eenen beer tot behoeff vanden gemeynen ingesetenen van Boedegem*.

Jan junior is nochtans niet lang eigenaar van de Neercamme gebleven, want op 28 april 1569 zien we dat het goed al wordt verkocht door een volgende eigenaar: **Claes de Hertogh**, zoon van Anthonis en Maria Pauwels, gehuwd met **Catlijne Speeckaert**.

De begunstigden van de verkoop waren **Petrus de Visch** en **Christina de Neve**:

Peeter de Visch sone Jans ende cherstyne de neve syn huysvrouwe ... op den last van te betaelen een erfelijcke rente van 27 carolus guldens twee stuyvers en halve quytbaer den penninck 18 noch met beseth den 24 april vallende ende deselve te besetten op goede panden ten contente-

mente van de erfgenaemen phlips van douvrijn.

Hetzelfde echtpaar liet nog meer sporen achter in de Bodegemse archivalia toen zij op 9 april 1572 een hofstede aankopen uit handen van Geertruyt Speeckaert, echtgenote van Frans Schoeps. De bedoelde boerderij is later bekend geworden als de "Walravenshoeve".

Peeter de Visch moet tussen 1572 en 1579 overleden zijn. Joos de Neve, die fungeerde als voogd over de verweesde kinderen, verkoopt de Neercamme namelijk op 23 februari 1579 aan **Hendrick Moernaey**, echtgenoot van **Helena van der Elst**.

Een drietal jaar later, op 12 april 1581, zal dit echtpaar de brouwerij op hun beurt doorverkopen aan **Joanna Vrancx**, dochter van Jacob en weduwe van Wynant Mertens.

Uit deze periode wordt er nergens de naam van een brouwer vermeld, maar wanneer op 13 maart 1587 Joanna Vrancx het goed van de hand doet aan **Andries van der Heyen**, wordt deze uitdrukkelijk als brouwer geciteerd. Men situeert hem als zoon van Andries en als zijnde gehuwd met **Maria Romers**.

Andries van der Heyen komt kort voor 1590 te overlijden. In zijn testament *gepasseert voor Niclaes de Hertoghe pastoor deser parochie* wordt zijn weduwe als enige erfgename aangeduid. Wanneer Maria Romers op 1 juni 1590 de camme verkoopt, wordt deze als volgt beschreven: *hofstat metten huuse, schuere, stalle, camme ende cammegerecken samen met noch drij vierendeelen hoplocht daer eertijts een huys op te staen plach gelegen aen den dries*. De koper is ditmaal **Peeter Moernaey**, zoon van Jan en echtgenoot van **Anna Nagels**.

Wanneer op 16 maart 1595 de schepencollege de overdracht bekrachtigt van de heerlijkheid aan Jan de Walsche (heer in Bodegem tussen 1594-1621), vernemen wij uit het zittingsverslag dat het schepencollege toen in de Neercamme vergaderde:

De schepenen *Peeter Tambuysen ende Joos Moernaye* waren er aanwezig in *propren persoonen van Jacques Hellinckx,*

griffier van sijne Majesteits Raede in Brabant, vergaert wesende in de Neder Camme aldaer ... aengesteld Joncker Jan de Walsche als cooper vande voorschreven heerlijkheit In Bodeghem.

Daaruit menen we te mogen afleiden dat de Neercamme omstreeks die tijd ook dienst deed als een soort "gemeentehuis" of althans toch ruimte ter beschikking kon stellen voor de vergaderingen van de plaatselijke schepencollege.

Op 18 maart 1603 zal de brouwerij vervolgens toegewezen worden aan **Aert van Droogenbroeck**, zoon van Nicolaes en Margriete de Hertoghe. Van Aert (die al overleed vóór 1621) is bekend dat hij ook geregistreerd stond als meisenier. Zijn huwelijk met **Joanna van den Houten** (†1649) zal te Bodegem minstens zeven nakomelingen opleveren. Bovendien blijkt hij een familiale traditie in het brouwerschap te doen herleven. Aert van Droogenbroeck was langs moederlijke kant immers verwant aan Claes de Hertoghe die brouwer was tot 1569.

Aert van Droogenbroeck houdt de Neercamme nochtans slechts vier jaar in zijn bezit. Op 22 juni 1607, bij een akte voor de Bodegemse schepenen *Henrick de Mesmakere en Matthijs Batens*, doet hij het bedrijf van de hand aan **Joos van Nieuwenhove** en **Anna Vaddens**. De oppervlakte van het grondperceel wordt dan nog geschat op *omtrent vijf vierendeelen* (zijnde 125 roeden of ongeveer 39 are), wat 35 roeden groter is dan blijkt bij de landmeting in 1713.

Ook Joos van Nieuwenhove heeft slechts korte tijd van het brouwerswezen op de Neercamme kunnen genieten. Zijn echtgenote Anna Vaddens wordt in 1618 reeds als weduwe geciteerd en was inmiddels gehuwd met brouwer **Philippus Schoonjans**. Te Bodegem vinden we deze in het bezit van meerdere grondstukken op het Langeveld en Coudenbergh en vanaf 1654 ook met een hofstede te Wolsem. Bij de telling van het cijnsgoed op 22 maart 1621 verklaart hij *van Joncker Franciscus del Campo een hofstat groot ontrent vijf vierendeelen geheeten de Neercamme ten cheynse te houden voor het bedrag van 15 cappuynen ende 9*

schellinghen. In vergelijking met 1556, toen Joannes Moernaey 8 *cappuynen* en 9 *schellingen payment* betaalde, blijkt de belasting dus met 7 *cappuynen* (dit zijn gesneden hanen) te zijn toegenomen.

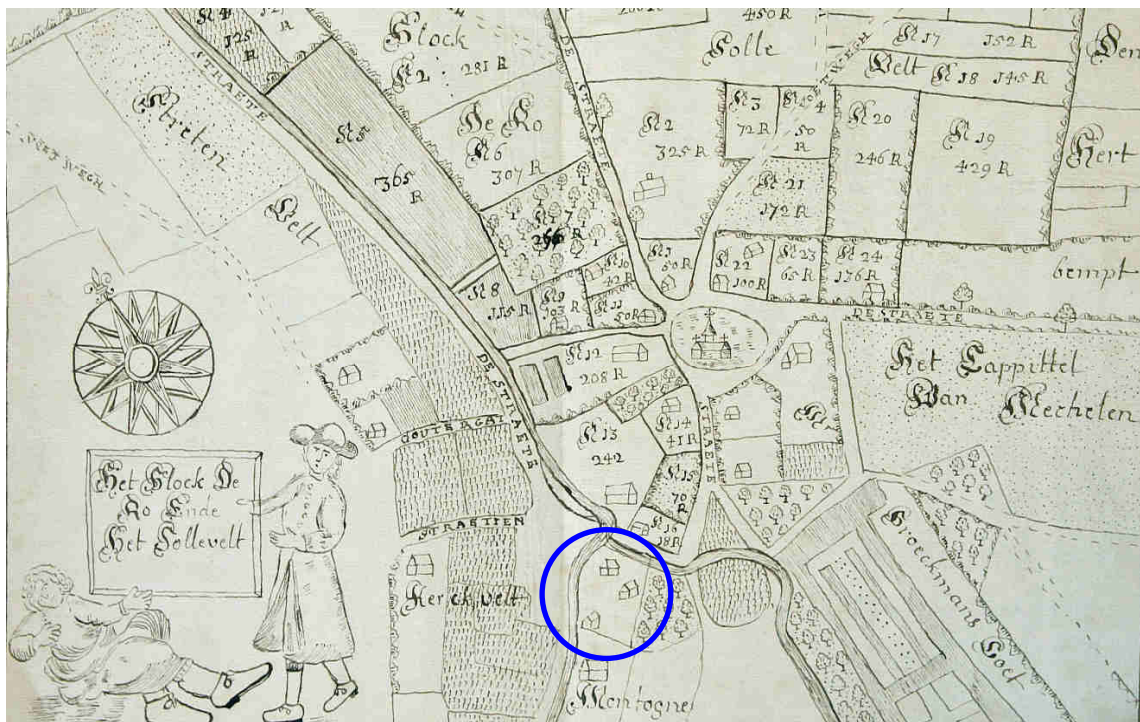
Na het overlijden van Anna Vaddens († 9 april 1654) treedt Philip Schoonjans op 29 mei 1655 in het huwelijk met de 28-jarige **Elisabeth de Mesmaeker** (°Bodegem, 19 juli 1628). Tussen de echtelingen was er niet alleen een groot leeftijdsverschil, de bruid was bovendien een kleinkind uit het eerste huwelijk van Anna Vaddens.

Om vervolgens de vererving van de Neercamme in de familie van Nieuwenhove te kunnen begrijpen, is er een korte genealogische toelichting noodzakelijk. Uit het huwelijk van Joos van Nieuwenhove met Anna Vaddens waren namelijk drie meisjes voortgesproten: Catlijne, Elisabeth en Barbara. Catlijne en Elisabeth zullen in 1661 hun erfdeel in de Neercamme overlaten aan een kind van hun zuster Barbara. Deze laatste was namelijk in 1624 getrouwd met Mathijs de Mesmaeker en zou hem vijf kinderen schenken, waaronder Elisabeth de Mesmaeker die met de oude brouwer Philip Schoonjans zal trouwen.

Na het overlijden van Philip Schoonjans (†Bodegem, 24 december 1660) zal de nog jonge weduwe op 27 mei 1661 hertrouwen met **Peter van der Meeren**. Het is in deze tweede echtverbintenis dat Elisabeth de Mesmaeker volledig in het bezit van de Neercamme zal komen.

Inderdaad zien we in een akte van 12 november 1661 dat de gezusters Cathelijne van Nieuwenhove (gehuwd met Jacques de Raet) en Elisabeth van Nieuwenhove (gehuwd met Peter van Laethem) hun part in de ouderlijke nalatenschap transporteren aan hun nichtje Elisabeth de Mesmaeker (zoals gezegd in huwelijk met Peter van der Meeren):

voor de somme van vijfhondert guldens twee derde deelen in sekere camme huysinghe schuere stalle groot in het geheel 75 roeden geheeten de neercamme. Twee jaar later, op 10 december 1663, zullen de overige vier kinderen van Barbara van Nieuwenhove († 23 februari 1656), het overblijvende 4/5e van het derde deel in de Neercamme dat hun moeder als erfdeel was toegefallen, eveneens aan Elisabeth de Mesmaeker overdragen.

De locatie van de Neercamme is op deze kaart van omstreeks 1713 in het blauw omcirkeld. Net ten zuiden van dit perceel (langs de huidige Polderstraat) bevond zich in de 17e eeuw nog een hoplochting. Vanaf omstreeks 1700 treft men er een smidse (in 1742 de peerder smits winkel genoemd, toen uitgebaat door Peeter van der Slaghmolen). Het perceel nr. 13 van het Blok De Ro (ten noorden van de camme) is de plaats waar het befaamde 'Huisje Mostinckx' werd opgericht.

Vervolgens treden **Gielis Borremans** en **Anna de Raet** in het voetlicht als nieuwe uitbaters van de Neercamme. De verkoopakte schijnt niet te Bodegem te zijn geregistreerd en konden we ook niet terugvinden. Hoe dan ook was dit echtpaar in het bezit van de camme wanneer zij ze op 24 maart 1685 voor een bedrag van 200 gulden verkopen aan **Anthoon Borremans** en echtgenote **Joanna Ceuppens** (vreemd genoeg de ouders van de bovengenoemde Gielis).

Na het overlijden van het ouderpaar komen op 4 januari 1698 acht erfgenamen (Marie, François, Cornelis, Margaretha, Peeter, Jan, Elisabeth en Hendrik Borremans) overeen om hun *paert en deel hun competerende in hunne ouders goeden* over te laten voor de *somme van 30 guldens aen Gielis Borremans hunnen broeder ende Anna de Raet sijne huysvrouw*.

Gielis Borremans had de transactie goed voorbereid door zijn broers en zusters uit te kopen bij akten verleden op 23 en 29 november 1697 voor de Brusselse notaris P. Boote. Mogelijk was de aankoop zuiver speculatief, want al op 4 januari 1698 doet Gielis Borremans blijkbaar 'een gouden zaak', wanneer hij erin slaagt de Neercamme voor niet minder dan 950 gulden door te verkopen aan **Stephanus Clement**, *borgher van Brussel*, in 1690 te Brussel getrouwd met **Anna Biemons** (ook geschreven als Anna Piemonts).

Het is niet duidelijk of de Brusselaar Steven Clement te Bodegem werkelijk als brouwer werkzaam was. Mogelijk beschouwde hij de camme slechts als een tijdelijke financiële belegging. Te Bodegem blijkt hij niettemin ook actief in de landbouw en huurde ongeveer 4,5 bunder landbouwgrond van diverse personen of instellingen: 10 dagwand gehuurd van de Rijke Claren (Clarissen Urbanisten) verdeeld over meerdere percelen gelegen op Solleveld, de Meer, de Heyde, Broeckouter en de Tiende van Fabri, 4,5 dagwand op de Meer gehuurd van pachter Jan Fasseel, 75 roeden op de Middelhoeve van de erfgenamen Pauwens uit Brussel, 1 dagwand op Kerkveld en 5 dagwand op Coudenbergh van de Kerk en de Armen van Bodegem, 2 dagwand op Coudenbergh van de erfgenamen van de

Liedekerkse baljuw De Roo, 1 dagwand op Coudenbergh van Anthoon Taelemans en ten slotte nog 3 dagwand op de Tiende van Fabri van kasteelheer Broeckmans. Het enige grondstuk dat het Brusselse echtpaar Steven Clement en Anna Biemons te Bodegem in volle eigendom bezaten, betrof dus enkel de Neercamme en dit dan nog slechts voor korte tijd.

De brouwerij wisselt inderdaad snel opnieuw van eigenaar. Op 19 februari 1707 wordt zij voor een opvallend lager bedrag (bijna 500 gulden minder) van de hand gedaan. De camme wordt in de verkoopakte dan als volgt omschreven: *seker huys ende erve wesende eene brouwerije gemeynelyck geheeten de neercamme met alle sijne toebehoorten van de hand doen aen den eersaemen Jan Itterbeeck voor de somme van vier hondert sesendertigh guldens thien stuyvers*.

De nieuwe eigenaar **Jan Itterbeeck** is ditmaal met zekerheid een inwoner uit Bodegem en hij schijnt de brouwersstiel daadwerkelijk ook eigenhandig uit te oefenen. Op 17 februari 1705 was hij in het huwelijk getreden met **Joanna van Coninxloo** die hem vier kinderen zal schenken. Na het vroegtijdig overlijden van de huisvader op 1 december 1714 hertrouwt de nog jonge weduwe anderhalve maand later (op 16 januari 1715) met brouwer **Carel van Rossum**. Uit deze verbintenis zullen op de Neercamme nogmaals acht kinderen geboren worden.

Voor de relatief lage transactiewaarde uit 1707 vinden we een verklaring in een akte uit 1717. De hierboven genoemde Anna Biemons had namelijk uit haar eerste huwelijk in 1674 met een zekere Cornelius van den Dam nog drie kinderen. Spijts de verkoop in 1707 hadden deze kinderen nog enige erfrechten in de Neercamme weten te behouden. Pas op 20 februari 1717 zullen zij dit restant volledig overdragen aan het brouwersechtpaar Carel van Rossum en Joanna van Coninxloo.

De echtelieden van Rossum komen kort na elkaar in 1741 te overlijden: Joanna van Coninxloo stierf op 29 oktober en Carel van Rossum volgt haar amper een

maand later op 24 november. Gezien er minderjarige kinderen waren achtergebleven, werd er op de Neercamme een boedelbeschrijving opgemaakt, om vervolgens tot een openbare verkoop te kunnen overgaan. Het uitzicht op het belastingsgeld op deze nalatenschap gaf aanleiding tot een betwisting tussen de twee dorpsheren in Bodegem. De oorzaak van het kleinzielig getouwtrek ligt in het feit dat de heerlijkheid VAN Bodegem in 1687 aan de graaf van Tirimont was gevallen, maar in wezen slechts de hogere jurisdictie betrof die traditioneel door de heer Gaasbeek werd uitgeoefend. De aanzienlijk belangrijker heerlijkheid IN Bodegem (met o.a. leenhof, lagere en middele jurisdictie, diverse cijnsrechten en pachtvelden) was aan de familie de Fierlant gebleven.

Jonker Guilielmus Marcellius de Fierlant (heer IN Bodegem tussen 1740-1742) doet in 1742 over het eigengereid optreden van de graaf van Tirimont zijn beklag bij de hertogin van Brabant (op dat ogenblik keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk):

dat hem in die qualiteyt is competerende de middele Iurisdictione over alle die personen gedomicillieert op goederen onder Bodeghem van hem te cheynse roerende.

De bedoelde heerlijke rechten hadden zijn voorsaeten van over immemoriale tijden ende tsedert differente eeuwen. De cijns op nalatenschappen behoorde dus helemaal niet toe aan die moderne heeren van Bodeghem, waarmee hij uiteraard een beschuldigende vinger naar de heer van Gaasbeek uitsteekt.

De Fierlant brengt in zijn klacht zelfs een relaas over het gewelddadig optreden van de handlangers van de graaf vooraf aan de geplande openbare verkoop van de Neercamme op 16 december 1741:

de officieren vanden moderne heeren van Bodeghem Gaesbeke sijn wederom uytgeberst in de quaele van hunne voorsaeten, sijn hebben bij eene strafbaere feytelijckheyt onder hun vier te weten d'heer Guilielmus Lindemans Meyer [d.w.z. de meier van de Gaasbeekse heerlijkheid], Judocus de Troch [tapper en brouwer] ende Peeter Segers [pachter op het Hof te Voorde] schepenen, benefpens

Anthoen de Mesmaecker schepene cnaepe ofte dienaer op den 16en hebben daer met groote insolventie uytgehaelt eene kieste daer sijn eerst forcelijck het sloth van hadden affgeslaegen die gevult was met veelderleye effecten.

Om zich toegang te verschaffen tot de brouwerij en om een daar gevonden koffer met waardepapieren open te breken, hadden de geweldenaars de hulp ingeroepen van de naburige smid, Peeter van der Slaghmolen, *smith van sijne stiele*. Op de verkoopdag van 18 december in den vroegen morgent en nog voor dat de officier van de Fierlant was aangekomen, hadden zij zich opnieuw naar de Neercamme begeven om met geweld het sloth vande caemerdeure aff te slaen en er met een quantiteyt effecte sijn doorgedaen, dewelcke sijn alle hebben gedraegen ten huysen van Judocus de Troch. Wegens de diefstal en andere onregelmatigheden moest de openbare verkoop dan ook worden uitgesteld.

Daer sijn int leven geweest sekere Carel van rossem ende joanna van Coninxloo gehuysschen ingesetene van Bodeghem gestorven ende hunne Domicilie gehouden hebbende in een huys ende brouwerije genaempt de Neercamme ...

Daer sijn int leven geweest sekere Carel van rossem ende joanna van Coninxloo gehuysschen ingesetene van Bodeghem gestorven ende hunne Domicilie gehouden hebbende in een huys ende brouwerije genaempt de Neercamme ...

daer met groote insolventie uytgehaelt eene kieste daer sijn eerst forcelijck het sloth van hadden affgeslaegen, die gevult was met veelderleye effecten ende op den 18en in den vroegen ...

daer met groote insolventie uytgehaelt eene kieste daer sijn eerst forcelijck het sloth van hadden affgeslaegen, die gevult was met veelderleye effecten ende op den 18en in den vroegen ...

Fragmenten uit het processtuk van 1741, Archief Kasteel van Gaasbeek, L137/2.

Op 2 juni 1742 wordt de uitverkoop dan toch op een waardige wijze georganiseerd en vaardigen de schepenen nieuwe verkoopsvoorwaarden uit:

conditiën van vercoopinghe van eene hoffstadt metten huysen, schuere, stallinghen, brauwerije ende alle andere edificien, met alle de boomen ende andre houtwasch daer op staende, midtsgaeders metten ketel, back, stuyckmanden ende generaelijk allent'ghene is raeckende de voorschreve brauwerije gemeynelijck ghenoept de neercamme.

Het liquidatieverzoek ging uit van Anthoon van Rossum, de in Ternat wonende broer van Carel van Rossum en voogd over diens minderjarige kinderen. In de aanwezigheid van jonker Guillielmus Anthonius de Fierlant gaat de openbare verkoop uiteindelijk door op 29 november 1742. Daarbij wordt kennelijk een familielid, **Joannes van Rossum**, als nieuwe eigenaar van de Neercamme aangeduid: *metten uytganck der gebanne ende berrende keirsse als hoogsten ende lesten verdierder*. De bedoelde Joannes van Rossum huwde rond dezelfde tijd met **Clara Van Es** waarmee hij te Bodegem vier kinderen zal groot brengen.

De tot dusver opgesomde eigenaars en brouwers van de Neercamme konden we samensprokkelen uit de Bodegemse landboeken. Daarin staat de cijns op de Neercamme tot het jaar 1733 opgetekend, wanneer zij nog ten laste vielen van de erfgenamen van Jan Itterbeeck. Dankzij de nota's van Gilbert Romeyns, stichter van de Bodegemse heemkring, kennen wij nog twee eigenaars uit te tweede helft van de 18e eeuw. Na Joannes van Rossum komt een zekere **Judocus De Veyt** zich op de brouwerij vestigen. Op 14 juni 1749 treedt hij te Bodegem in het huwelijk met **Anna Van Humbeeke**.

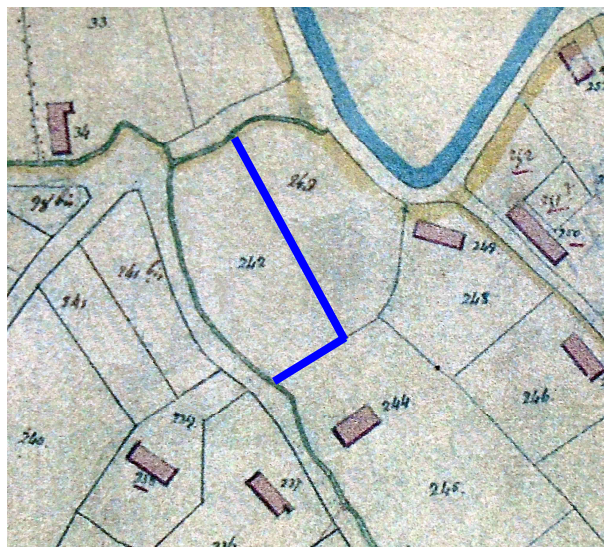
Judocus de Veyt overleed te Bodegem op 13 oktober 1768. Hij wordt op 25 augustus 1769 in het eigenaarschap van de Neercamme opgevolgd door **Carolus De Greef** (°Bodegem, 23 mei 1733), gehuwd met **Catharina De Hauwer**.

Voor het overige is het onzeker of er tijdens de tweede helft van de 18e eeuw nog enige brouwactiviteit op de Neer-

camme werd uitgeoefend. Voor lange tijd verdwijnt zelfs iedere vorm van bewoning.

Op de Ferrariskaart (die de toestand van circa 1770 weergeeft) en de kadasterkaart van 1830 worden er op het betrokken perceel geen gebouwen meer afgebeeld.

Omstreeks 1845 staat het grondstuk bij het kadaster geregistreerd als 24,80 are landbouwgrond en is dan eigendom van **Judocus Tielemans**. Deze was in 1825 gehuwd met **Josina Van Volsem** en samen vestigden zij zich wat verderop in de hoeve op de zuidelijke hoek van de Schepdaalstraat met de Poverstraat.

In welke omstandigheden de eeuwenoude brouwersactiviteit en de bewoning op de Neercamme zo plotseling is verdwenen, daarover tasten we nog steeds in het duister.

Edgard Van Droogenbroeck
Secretaris heemkring BKW